

COUNCIL OF EUROPE - EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION
NATIONAL WORKSHOP ON THE IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION
DRAWING LANDSCAPE POLICIES FOR THE FUTURE
Trebinje, Bosnia and Herzegovina, 25-26 January 2018

ISKUSTVA REPUBLIKE HRVATSKE NA PRIMJENI EUROPSKE KONVENCIJE O KRAJOLIKU

EXPERIENCES OF REPUBLIC OF CROATIA ON THE IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

DR.SC. BISERKA DUMBOVIĆ BILUŠIĆ

PROČELNICA KONZERVATORSKOG ODJELA U RIJECI / HEAD OF CONSERVATION DEPARTMENT IN RIJEKA

biserka.dumbovic-bilusic@min-kulture.hr

- 1. PROSTORNO PLANIRANJE U HRVATSKOJ PRIJE POTPISIVANJA ELC / SPATIAL PLANNING DOCUMENTS IN CROATIA BEFOR ELC**
- 2. NADLEŽNOST ZA PROVOĐENJE ELC / DIVISION OF RESPONSIBILITIES OF ELC**
- 3. KRAJOLIK U ZAKONU / LANDSCAPE IN LAW**
- 4. ZAKONSKA ZAŠTITA KRAJOLIKA /LANDSCAPE PROTECTION**
- 5. INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE NA NACIONALNOJ, REGIONALNOJ I LOKALNOJ RAZINI / LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL**
- 6. METODE PREPOZNAVANJA I PROCJENE KRAJOLIKA /METHODOLIGIES OF LANDSCAPE IDENTIFICATION AND ASSESSMENT**
- 7. CILJEVI KVALITETE KRAJOLIKA /LANDSCAPE QUALITY OBJECTIVES**
- 8. EDUKACIJA I JAČANJE SVIJESTI /EDUCATION AND TRAINING, AWARENES RAISING**
- 9. MEĐUNARODNI PROGRAMI I SURADNJA /INTERNATIONAL PROGRAMMES AND COOPERATION**

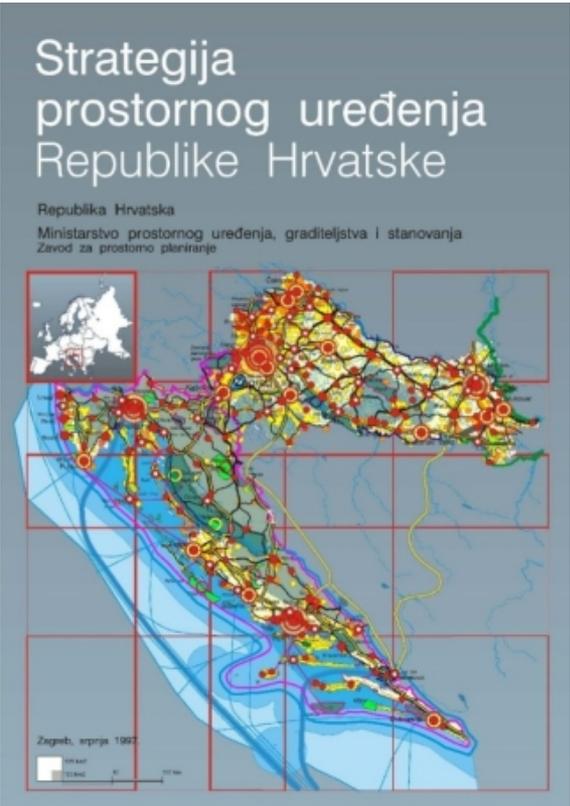
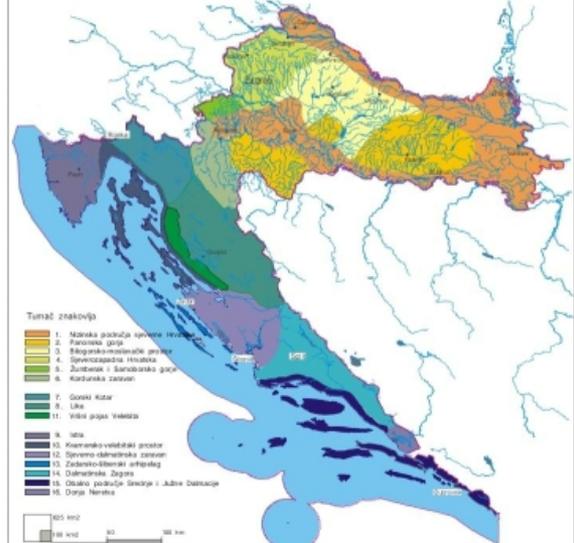
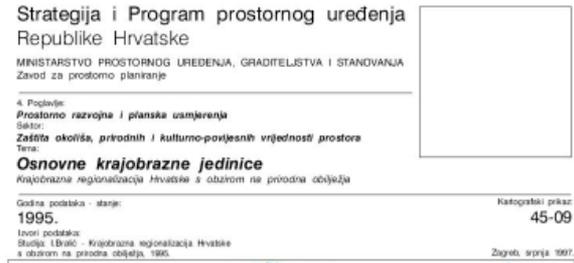
PROSTORNO PLANIRANJE PRIJE POTPISIVANJA ELC / SPATIAL PLANNING BEFORE

ELC

Prije donošenja ELC u Hrvatskoj je krajolik bio tradicija i sastavni dio prostornih i urbanističkih planova. U politikama planiranja krajolik je bio aktivno uključen.

Strategija prostornog uređenja RH 1997 i Program prostornog uređenja 1999. kao podlogu imali su krajobraznu regionalizaciju - Krajolik, sadržajna i metoda podloga Krajobrazne osnove Hrvatske 1997.

Hrvatska među prvima 2000. potpisuje ELC i 2002. donosi Zakon o potvrđivanju ELC

PROSTORNO PLANIRANJE PRIJE POTPISIVANJA ELC / SPATIAL PLANNING BEFORE ELC

Strategija prostornog uređenja RH 1997. i Program prostornog uređenja 1999. kao podlogu imali su krajobraznu regionalizaciju - Krajoblik, sadržajna i metoda podloga Krajobrazne osnove Hrvatske 1997.

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja
Zavod za prostorno planiranje

5. Poglavje:

Zaštita posebnih vrijednosti prostora i okoliša

Sektor:

Krajoblik

Tema:

Zaštita raznolikosti i identiteta krajolika

Krajobrazna regionalizacija Hrvatske s obzirom na prirodna obilježja

Godina podataka - stanje:

1995.

Uvjeti podataka:

Studija: Istraživa - Krajobrazna regionalizacija Hrvatske s obzirom na prirodna obilježja, 1995.

Katografski prikaz:

22

Zagreb, svibnja 1999.

Prepoznato 16 osnovnih krajobraznih regija s obzirom na prirodna obilježja:

1. Nizinska područja sjeverne Hrvatske,
2. Panonska gorja,
3. Bilogorsko-moslavački prostor,
4. Sjeverozapadna Hrvatska,
5. Žumberak i Samoborsko gorje,
6. Kordunska zaravan,
7. Gorski kotar,
8. Lika,
9. Istra,
10. Kvarnersko-velebitski prostor,
11. Vršni pojas Velebita,
12. Sjeverno-dalmatinska zaravan,
13. Zadarsko-šibenski arhipelag,
14. Dalmatinska zagora,
15. Obalno područje srednje i južne Dalmacije te
16. Donja Neretva.

NADLEŽNOST ZA PROVOĐENJE ELC DIVISION OF RESPONSIBILITIES

potpisivanjem elc **2000.** nadležnost je preuzelo tadašnje **Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša/ Ministry of Spatial Planning and Environment Protection**

ZAKON O POTVRĐIVANJU EUROPSKE KONVENCIJE O KRAJOLIKU DONESEN JE 2002., NA SNAGU JE STUPIO 2004.

prema zakonu nadležnost ima ministarstvo koje je potpisalo konvenciju, ali se u međuvremenu novim raspodjelama zaštita prirode i okoliša odvojila u zasebno ministarstvo krajolik zastupljen u više sektora (poljoprivreda, turizam,..), ali glavne nadležnosti prema zakonima od **2016.** imaju:

- **MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA I HZZPR**
- **MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE TE HAZOP**
- **MINISTARSTVO KULTURE**

2012. godine osnovana je međuresorna skupina za krajolike u kojoj su bili predstavnici zaštite okoliša i prirode, prostornog uređenja i zaštite kulturne baštine (INTERSECTORAL COMMISSION FOR LANDSCAPE)

u tijeku je osnivanje nacionalnog povjerenstva za krajolike (NATIONAL COMMISSION FOR LANDSCAPE)

ZAKONSKA OSNOVA LANDSCAPE IN LAW

Postojeći sustav zakonske i institucionalne zaštite krajolika jest sektorski, međusobno nedovoljno povezan i neusklađen, što je prisutno već u pitanju terminologije, odnosno značenja i korištenja riječi KRAJOLIK i KRAJOBRAZ, metoda i alata njegove zaštite.

U Hrvatskoj se krajolik ne štiti posebnim zakonom, kojime bi se propisali postupci provedbe, već je uključen u nekoliko sektorskih zakona.

ZAKON O PRIHVAĆANJU KONVENCIJE O EUROPSKIM KRAJOBRAZIMA NN 12/2002– samo prijevod teksta Konvencije i nadležnost, nisu propisani instrumenti provedbe

U ZAKONU O PROSTORNOM UREĐENJU (2013.) pojavljuju se pojmovi: krajolik, krajobraz, urbani i prirodni krajolik te krajobrazne vrijednosti. Propisano je da dokumenti prostornog uređenja u nadležnosti države, Strategija prostornog uređenja RH treba sadržavati između ostalog: razvoj prostornih sustava sa smjericama za prostorni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini, osobito za razvoj naselja, infrastrukture i zaštitu krajobraza i kulturnih dobara.

ZAKONSKA OSNOVA LANDSCAPE IN LAW

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE (2013.) uključuje pojam krajobraza i krajobrazne raznolikosti. - dio prostora čiji je karakter rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika. U članku 7. koji se izravno odnosi na krajobraz predviđa da se:

Pri planiranju i uređenju prostora te pri planiranju i korištenju prirodnih dobara osigurava očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza, koja su temeljem svoje linearne ili kontinuirane strukture ili funkcije bitna za migraciju, **širenje i genetsku razmjenu divljih vrsta**.

Zaštita krajobraza podrazumijeva planiranje i provedbu mjera kojima se sprječavaju neželjene promjene, narušavanje ili uništavanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza, uključujući i ona koja su na temelju svoje linearne i kontinuirane strukture i funkcije bitna za migraciju, širenje i genetsku razmjenu vrsta, njihove raznolikosti, iznimnosti i kulturnih vrijednosti te omogućavanje održivih multifunkcionalnih i/ili tradicionalnih načina korištenja krajobraza.

Zaštita krajobraza temelji se na razvrstavanju krajobraza prema njihovim prirodnim i/ili stvorenim obilježjima u krajobrazne tipove te strukturiranju **međusobno povezanih i multifunkcionalnih mreža zeleneinfrastrukture** na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

ZAKONSKA OSNOVA / LANDSCAPE IN LAW

ZAKON O ZAŠTITI OKOLIŠA (2013.) - krajobraz je određeno područje viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i ljudskih čimbenika, a predstavlja bitnu sastavnicu čovjekova okruženja, izraz raznolikosti zajedničke kulturne i prirodne baštine te temelj identiteta područja. Instrumenti zaštite okoliša: **Strateška procjena utjecaja strategije, plana i programa na okoliš i Procjena utjecaja zahvata na okoliš** u kojima se prepoznaje, opisuje i ocjenjuje utjecaj zahvata na okoliš : tlo, vodu, more, zrak, šumu, klimu, ljude, biljni i životinjski svijet, prirodne vrijednosti, krajobraz, materijalnu imovinu, kulturnu baštinu, uzimajući u obzir njihove međuodnose.

ZAKON O ZAŠTITI I OČUVANJU KULTURNIH DOBARA (1999.) - krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru. Ne propisuju se kriteriji i metode njegova prepoznavanja, vrjednovanja i zaštite. Nisu određeni instrumenti njegove zaštite.

PRAVILNIK O SADRŽAJU, MJERILIMA KARTOGRAFSKIH PRIKAZA, OBVEZNIM PROSTORNIM POKAZATELJIMA I STANDARDU ELABORATA PROSTORNIH PLANOVA I KARTOGRAFSKIH PRIKAZA (NN 106/1998., 39/2004., 45/2004.-ispravak i 163/2004.) Sustav prostornog uređenja - glavni alat za provođenje zaštite krajolika. Prostorno-planska dokumentacija, za sve vrste i razine planiranja, uključuje i pitanja krajolika. U prostorno planskoj dokumentaciji krajolik se prepoznaje u kategorijama: **zaštićeni krajobraz, kultivirani krajobraz, kulturni krajolik, etnološko područje, osobito vrijedno područje za identitet naselja, točke i potezi...**

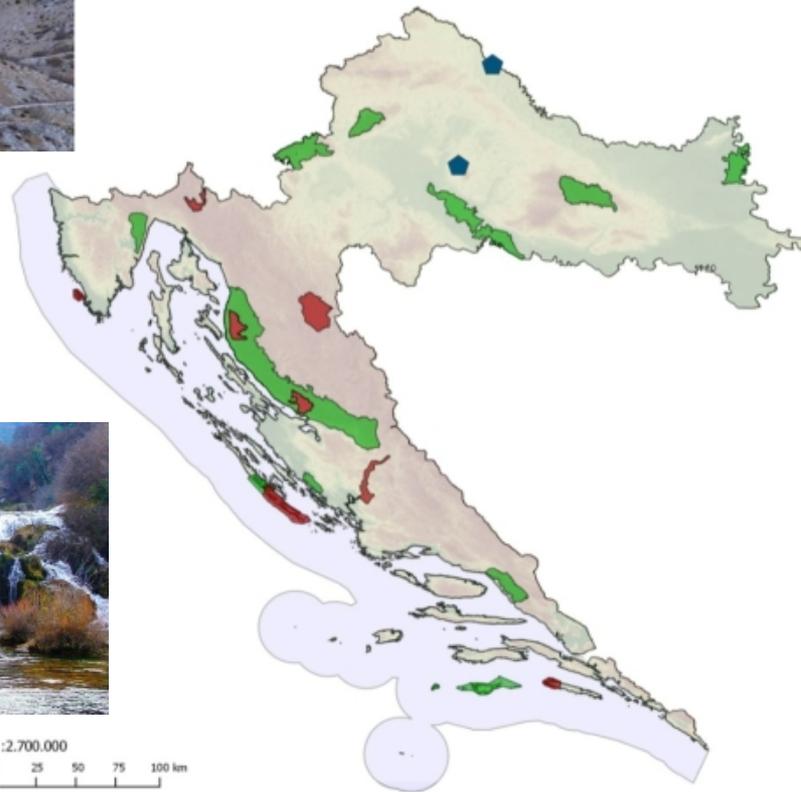
ZAKONSKA ZAŠTITA / LANDSCAPE PROTECTION

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE (2013)

Zaštićeni prostori: prirodni krajobrazi

- Nacionalni parkovi
- Parkovi prirode
- Regionalni park

Napomena: Zakon o zaštiti prirode utvrđuje devet kategorija zaštićenih područja. Nacionalni parkovi i parkovi prirode prema razini upravljanja spadaju u nacionalnu kategoriju. U španjolsku razinu upravljanja spadaju kategorije strogi rezervat (2 zaštićena područja u Hrvatskoj), posebni rezervat (80), regionalni park (2), spomenik prirode (85), značajni krajobraz (B4), park-šuma (28) te spomenik parkovne arhitekture (121).

:2.700.000
25 50 75 100 km
Vrijednog stručne podloge za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

Nacionalni park - prostrano, pretežito neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti – očuvanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Park prirode - prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim, krajobraznim i kulturno-povijesnim vrijednostima

Regionalni park - prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim obilježjima i krajobraznim vrijednostima

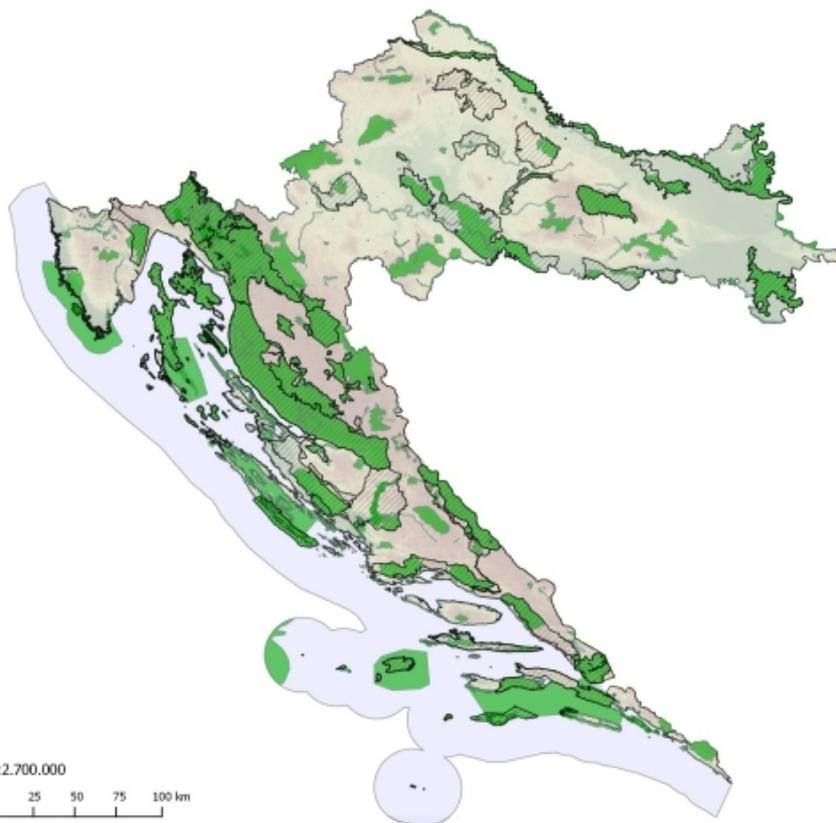
Značajni krajobraz - prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i bioraznolikosti i/ili georaznolikosti ili krajobraz - karakterističnih obilježja za pojedino područje.

Spomenik parkovne arhitekture - umjetno oblikovani prostor (perivoj, botanički vrt, arboretum, gradski park) koji ima estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-povijesnu i odgojno-obrazovnu vrijednost

ZAKONSKA ZAŠTITA / LANDSCAPE PROTECTION

Zaštićeni prostori: ekološka mreža Natura 2000

- Područja očuvanja značajna za ptice - POP (Područja posebne zaštite - SPA)
- Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (Predložena područja od značaja za zajednicu - pSCI)

1:2.700.000

0 25 50 75 100 km

Prijedlog stručne podloge za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

Izvor podataka: Državni zavod za zaštitu prirode, GIS aplikacija na stranici <http://www.natura2000.hr>

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE (2013)

Zaštita ekološke mreže i biološka raznolikost

Natura 2000 i Nacionalna ekološka mreža od primarnog je značenja za očuvanje biološke raznolikosti – faune, flore i stanišnih tipova. Biološka raznolikost nekog područja očituje se u zastupljenosti različitih vrsta, raznolikosti unutar vrsta te raznolikosti ekoloških sustava. Premda ekološka mreža pripada području zaštite prirode ona ima izravan i posredan utjecaj na krajolik, posebice na prirodni krajolik. Prirodni čimbenici: staništa, flora i fauna su kao elementi ekološke mreže važan element krajolika, posebice prirodnih ili doprirodnih. Sve prepoznate vrijednosti staništa, jednako kao i kulturne vrijednosti trebaju biti očuvane kao doprinos bioraznolikosti. To je moguće ostvariti uspostavljanjem sustava pejzažnih pojaseva ili mreža.

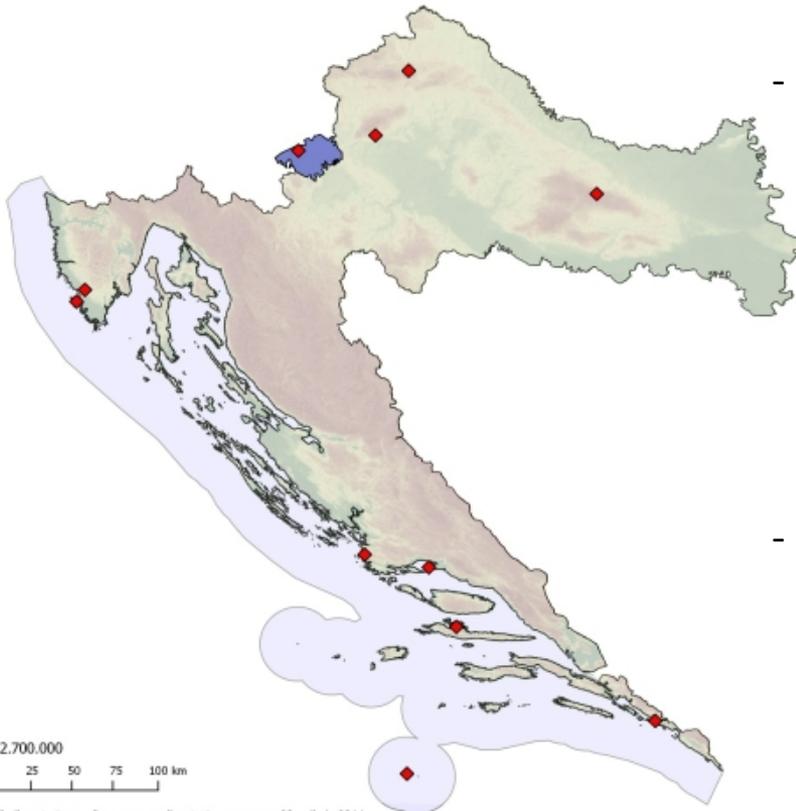
ZAKONSKA ZAŠTITA / LANDSCAPE PROTECTION

Zasticeni prostor: kulturni krajolici

- ◆ Kulturni krajolici (Upisani u Registar kulturnih dobara RH)

Bela - Kulturni krajolik na području dvoraca Bela I i Bela II
 Dubrovnik - Kulturni krajolik otoka Daksu
 Pašana - Kulturni krajolik otočja Brjuni
 Komiža - Kulturni krajolik otočja Palagruža
 Primošten - Kulturni krajolik Bučavac
 Slatinski Drenovac - Kulturno - povijesni krajolik Jankovac
 Split - Kulturni krajolik poluotoka Marjan
 Stari Grad - Kulturni krajolik Starogradsko polje
 Vodnjan - Arhitektonsko-pejzažni kompleks fortifikacijskog sustava Paravia-Barberiga
 Zagreb - Poljoprivredni krajolik - zapadna padina ulice Donji Brezinskičak
 Žumberak - Kulturni krajolik Žumberak - Samoborske gorje - Plešivsko prigranje

Projedlog stručne podloge za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

ZAKON O ZAŠTITI I OČUVANJU KULTURNIH DOBARA (1999.)

- **namjerno oblikovani krajolici** (perivoji, parkovi, perivojni trgovi)
- **organski/spontano razvijeni krajolici** (povijesni ruralni krajolici, urbani, sakralni, industrijski, fortifikacijski, krajolici utvrda, krajolici povijesnih komunikacija, agrarni, arheološki krajolici, krajolici mora, ...)
- **asocijativni krajolici** (memorijalni, mjesta koja označavaju povijesne događaje, mjesta povezana s mitskim, religijskim i duhovnim sadržajima, ...)

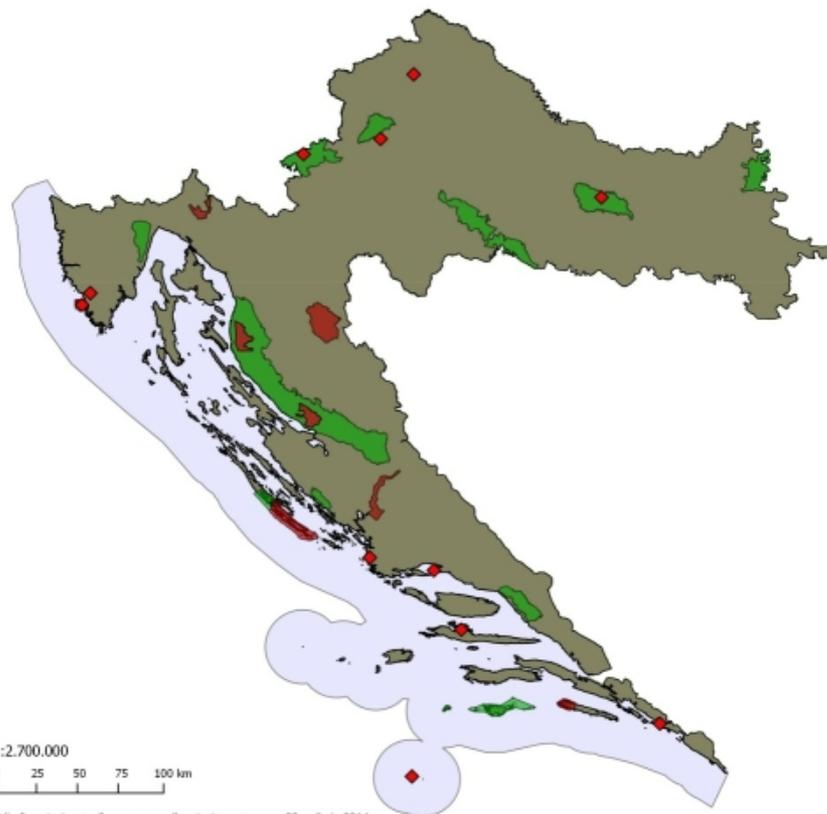
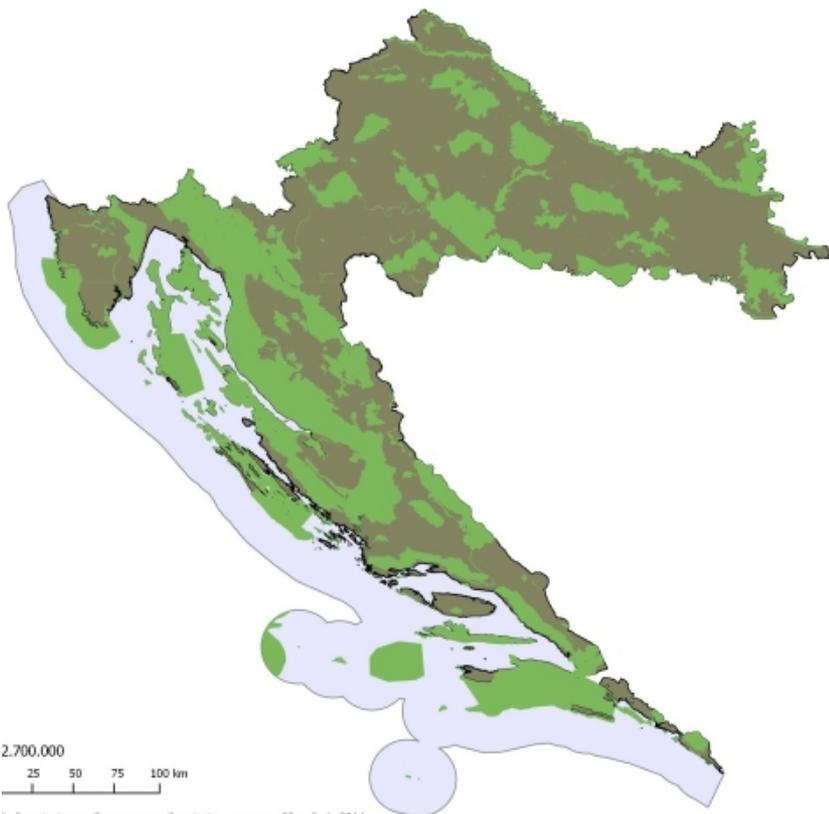
ZAKONSKA ZAŠTITA / LANDSCAPE PROTECTION

Odnos zaštićenih prostora i prostora koji nisu formalno zaštićeni (1)

- Prostori zaštićeni prema Zakonu o zaštiti prirode i prostori u ekološkoj mreži Natura 2000
- Kopneni prostori koji nisu u sustavu formalne zaštite
- Dio morskog teritorija koji nije u sustavu formalne zaštite

Odnos zaštićenih prostora i prostora koji nisu formalno zaštićeni (2)

- Nacionalni parkovi
- Parkovi prirode
- ◆ Kulturni krajolici
- Kopneni prostori koji nisu u sustavu formalne zaštite
- Morski prostori koji nisu u sustavu formalne zaštite

Izdioš stručne podloge za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

Prijedlog stručne podloge za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

NACIONALNA STRATEGIJA I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI RH (2008.) smjernice za očuvanje krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojiti i zavičajnih udomaćenih životinja. Zahtijeva osiguranje primjene Europske konvencije o krajoliku u suradnji mjerodavnih sektora. Predlaže se identifikacija, tipologizacija i znanstveno-stručno vrjednovanje krajobraza te izrada Krajobrazne osnove Hrvatske kojoj treba osigurati primjenu.

STRATEGIJA OČUVANJA, ZAŠTITE I ODRŽIVOG GOSPODARSKOG KORIŠTENJA KULTURNE BAŠTINE (2011.-2016) -Kulturni krajolici vrsta kulturne baštine - uloga i značaj zaštite, razvitka i gospodarskog korištenja. Predlaže: uspostaviti kriterije i standarde za evidenciju, dokumentiranje, vrjednovanje i zaštitu kulturnih krajolika; dopuniti zakonsku regulativu, propisati postupke zaštite, planiranja i upravljanja kulturnim krajolicima.

STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE (2009.) konstatira da Hrvatska posjeduje različite tipove krajobraza, a da je izrazita krajobrazna raznolikost ugrožena jednoličnom i ambijentalno neusklađenom urbanizacijom, lokacijski i arhitektonski neprikladnom gradnjom, krupnim infrastrukturnim zahvatima, te poljoprivrednim djelatnostima. U planiranju i uređivanju prostora treba osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj.

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

STRATEGIJA RURALNOG RAZVOJA (2008.-2013 .) jedan prioriteta je očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog naslijeđa.

U STRATEGIJI REGIONALNOG RAZVOJA RH (2013.) krajolik nije uključen u određenje regija.

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE do 2020. - prepoznaje da su glavne atrakcije Hrvatske prirodni prostor i bogatstvo kulturno-povijesne baštine. Među prirodnim atrakcijama najvažnije mjesto imaju more, razvedena obala i otoci, prirodne plaže, raslinje i šume. Krajolik se ne spominje kao jedna od prostornih atrakcija

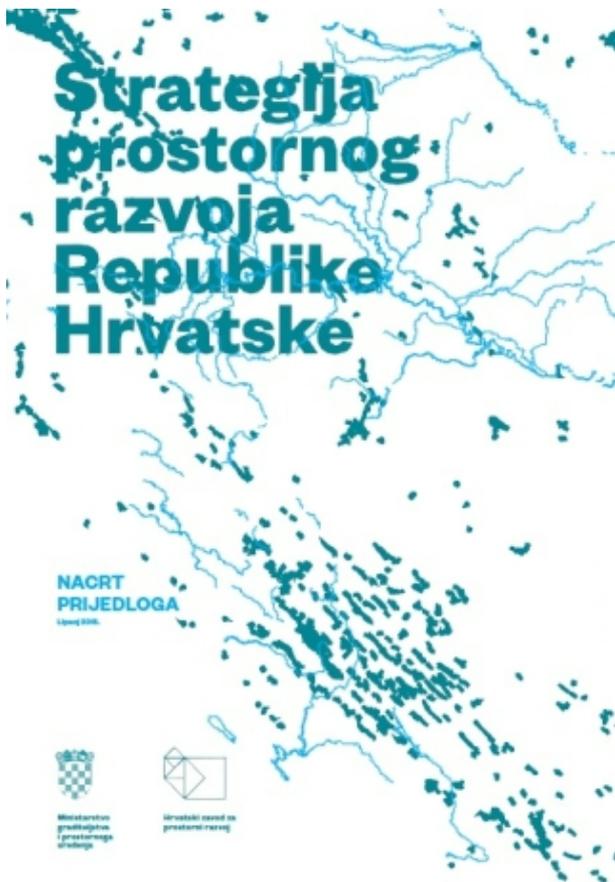

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

STRATEGIJA PROSTORNOG RAZVOJA RH (2016)

STUDIJA KRAJOLIK ČIMBENIK STRATEGIJE PROSTORNOG RAZVOJA

Naručitelj

Hrvatski zavod za prostorni razvoj

Izvršitelj

Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet –
Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i
pejsažnu arhitekturu

Voditelj izrade

Prof.dr.sc. Mladen Obad Šćitaroci, dipl.ing.arh.,
ovlašteni arhitekt urbanist i ovlašteni krajobrazni
arhitekt

Autorica tekstova

Dr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, dipl.ing.arh.,
ovlaštena arhitektica-urbanistica

Znanstveno-stručna redakтура

Izv.prof.dr.sc. Bojana Bojanić Obad Šćitaroci,
dipl.ing.arh., ovlaštena arhitektica

Izrada kartograma i grafička obrada

Nikša Božić, dipl.ing.arh., ovl. arhitekt urbanist

Zagreb, svibanj / lipanj 2014

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

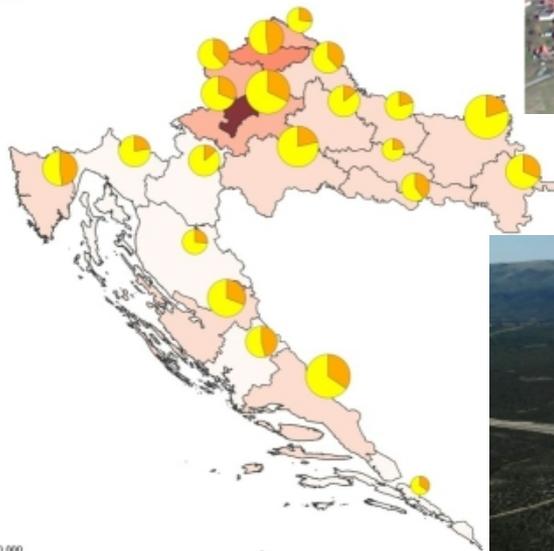
STUDIJA KRAJOLIK ČIMBENIK STRATEGIJE PROSTORNOG RAZVOJA, 2014.

UGROŽENI KRAJOLICI – PRITISCI I PRIJETNJE

širenje građevnih područja naselja

Osjetljivost i ugroženost prostora: građevna područja

Udio građevnih područja u ukupnoj površini županije

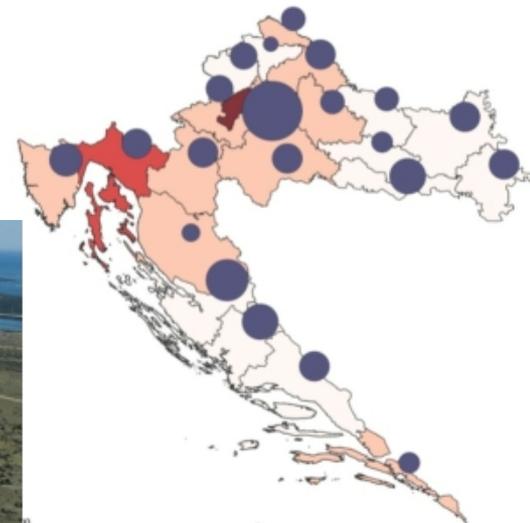
2.700.000
25 50 75 100 km
jednaki udjelni podaci za provedbu strategije razvoja - 28. svibnja 2014.

zone gospodarske namjene

Osjetljivost i ugroženost prostora: predjeli proizvodne namjene

Postotak izgrađenosti predjela gospodarske namjene po županijama

50 75 100 km
jednaki udjelni podaci za provedbu strategije razvoja - 28. svibnja 2014.

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

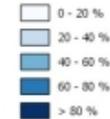
STUDIJA KRAJOLIK ČIMBENIK STRATEGIJE PROSTORNOG RAZVOJA, 2014.

planiranje zona turističke namjene

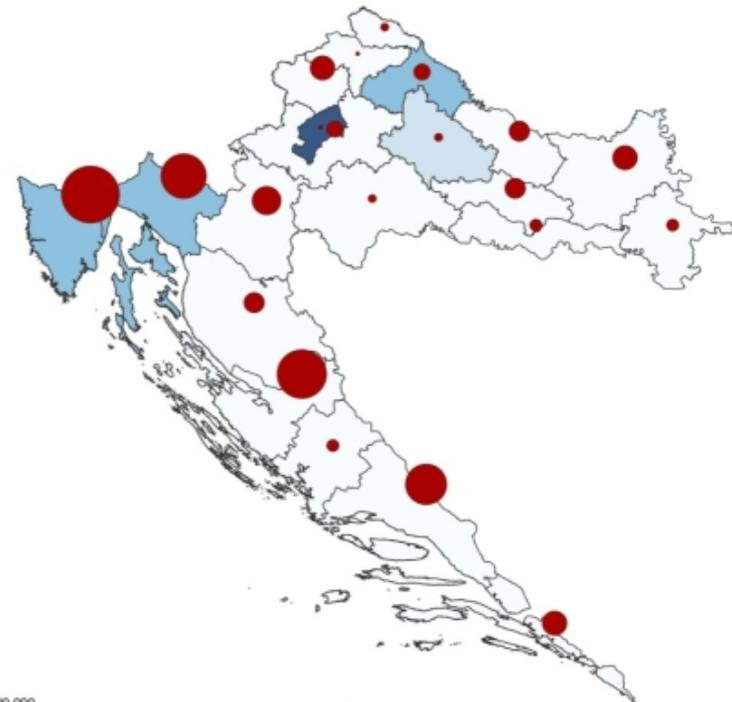
Osjetljivost i ugroženost prostora: predjeli turističke namjene

Postotak izgrađenosti turističkih predjela po županijama

Velčina plinskog znaka odgovara ukupnoj površini planiranoj za turističke namjene po pojedinim županijama

Šteta: stručni podloga za provedbu stručne rasprave - 28. svibnja 2014.

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

KRAJOLIK ČIMBENIK STRATEGIJE PROSTORNOG RAZVOJA / UGROŽENI KRAJOLICI – PRITISCI I PRIJETNJE

Krajolici jadranskog područja, obale i otoka najugroženiji zbog kvalitete, raznolikosti i velike vizualne izloženosti s mora. Zaštićeni obalni pojas, linearno se proteže u pojasu od 1000 m, ne odgovara reljefnim značajkama, vizualnoj izloženosti i stupnju osjetljivosti.

U panonskom području skupini najugroženijih su **riječni krajolici** - prostori ravnica velikih (Save, Dunava, Drave, Kupe) i manjih rijeka (Krapine, Lonje, Česme, Gacke, Like,..) s užim dolinama obrubljenim brdskim ili gorskim padinama. prepoznatljiv odnos smještaja i tipologije naselja te pripadajuće izgradnje.

Područje gorske Hrvatske zauzima najviša **gorska i planinska nenaseljena područja**, dramatičnoga reljefa i visokog stupnja prirodnosti, ali i područja zaravni i kraških polja. Ta su područja u stagnaciji, zapuštenog poljodjelstva i stočarstva, a time i neiskorišten kapital.

Urbani i krajolici naselja –širenje gradnje i nedovoljno pažnje za očuvanje njihovih posebnosti

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE

LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA (2016-2023.)

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE

NACRT

PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA REPUBLIKE HRVATSKE ZA
RAZDOBLJE OD 2016. DO 2023. GODINE

Zagreb, studeni 2016.

2.1.2.3 Prijedlog mjera za postizanje cilja 2.1.2 Održivo upravljanje i zaštita krajobrazza

Tab. 2.1.2-1: Mjere za postizanje cilja 2.1.2. Održivo upravljanje i zaštita krajobrazza

NOSITELJI / SUNOSITELJI	ROK	MOGUĆI IZVORI FINANCIRANJA	VRSTA MJERE
Mjera 2.1.2-1: Donijeti Krajobraznu osnovu Hrvatske i utvrditi standarde i kriterije za provođenje tipološke klasifikacije i ocjene karaktera krajolika na svim razinama (nacionalna, regionalna, lokalna)			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za prostorno uređenje Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, Ministarstvo nadležno za kulturu, HAOP, vanjski suradnici, znanstvene institucije	2016.-2019.	DP, MS	IR
Mjera 2.1.2-2: Donijeti Strategiju očuvanja krajobraznih obilježja kao nositelja politike očuvanja			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za prostorno uređenje Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, Ministarstvo nadležno za kulturu, HAOP, vanjski suradnici, znanstvene institucije	2018.-2021.	DP	RE
Mjera 2.1.2-3: Osnovati stručno tijelo (nacionalno povjerenstvo za krajobraz) koje bi se na nacionalnoj i regionalnoj razini bavilo implementacijom Konvencije o europskim krajobrazima, organizacijom, istraživanjima, izradom dokumentacije, promocijom, informiranjem i javnom edukacijom o pitanjima krajobrazza			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za prostorno uređenje Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, Ministarstvo nadležno za kulturu, HAOP, vanjski suradnici, znanstvene institucije	2017.-2023.	DP, MS, ESIF	IR/IZ
Mjera 2.1.2-4: Implementirati Strategiju očuvanja krajobraznih obilježja i/ili smjernica Krajobrazne osnove Hrvatske kroz propise i strateške dokumente prostornog uređenja, postupaka PUO/SPUO i sl.			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za prostorno uređenje Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, Ministarstvo nadležno za kulturu, HAOP	2018.-2023.	DP	RE

INTEGRACIJA KRAJOLIKA U SEKTORSKE POLITIKE LANDSCAPE POLICIES ON THE NATIONAL, REGIONAL, LOCAL LEVEL

IZGRADNJA **PROMETNE INFRASTRUKTURE**, GOLF IGRALIŠTA, UREĐENJE OBALNIH POJASA - PLAŽA I LUKA, TURISTIČKIH ZONA SVE VIŠE KAO PODLOGU IZRAĐUJE **KRAJOBRAZNU STUDIJU (SPUO, PUO)** KOJOM SE PROPITUJU MOGUĆNOSTI SMJEŠTAJA ZAHVATA U PROSTOR

METODE PREPOZNAVANJA I PROCJENE KARAKTERA KRAJOLIKA

METHODOLOGIES OF LANDSCAPE IDENTIFICATION AND CHARACTER ASSESSMENT

STUDIJA KARAKTERA KRAJOLIKA GRADA ZAGREBA, 2011.

KRAJOBRAZNA STUDIJA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE, 2013.

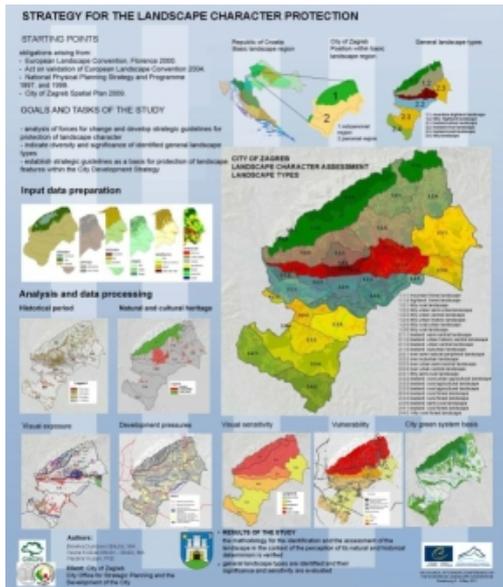
KRAJOBRAZNA STUDIJA PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE, 2013.

STUDIJA KRAJOBRAZNOG IDENTITETA OTOKA VELIKI BRIJUN, 2015.

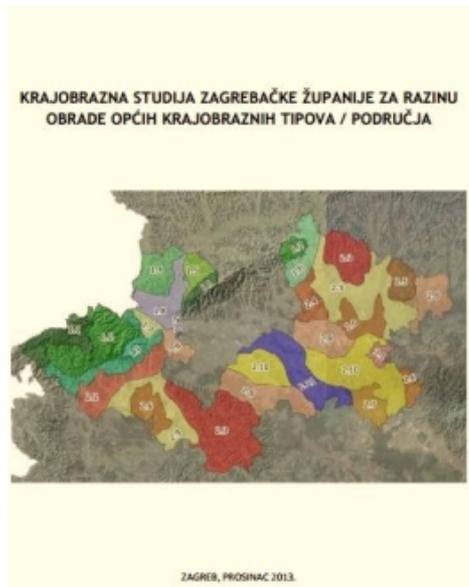
STUDIJA KRAJOBRAZA OTOKA CRESA, 2015.

KRAJOBRAZNA OSNOVA NP KRKA, 2015.

KRAJOBRAZNA STUDIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, 2016.

hdka.hr/.../uploads/2011/04/Krajobrazna-osnova-Grada-Zagreba

www.zpuzz.hr/dld/prilozi/Krajobrazna_studija_Zagrebacke_zupanije.pdf

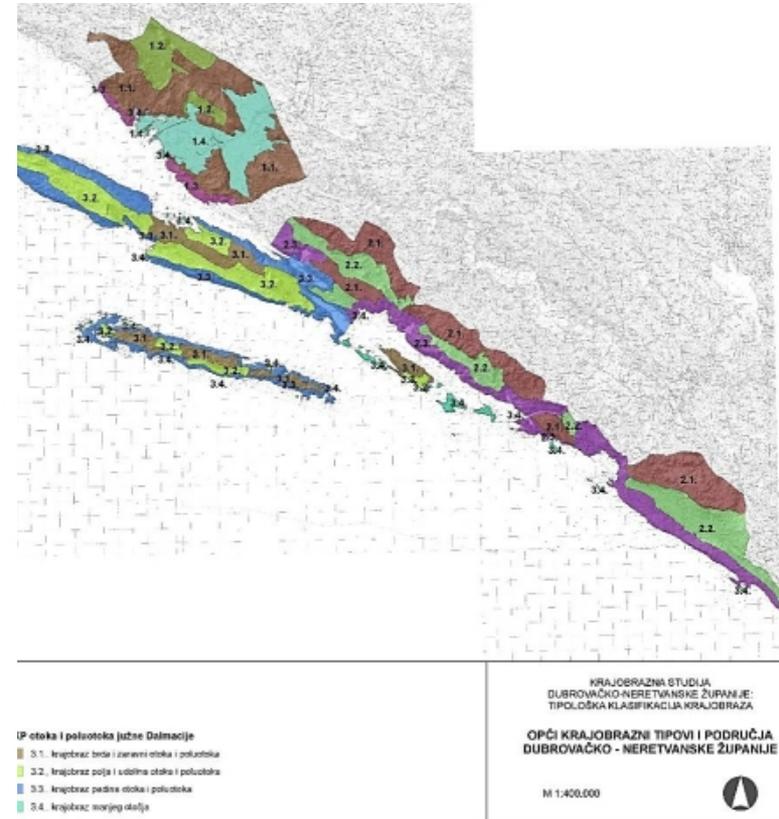
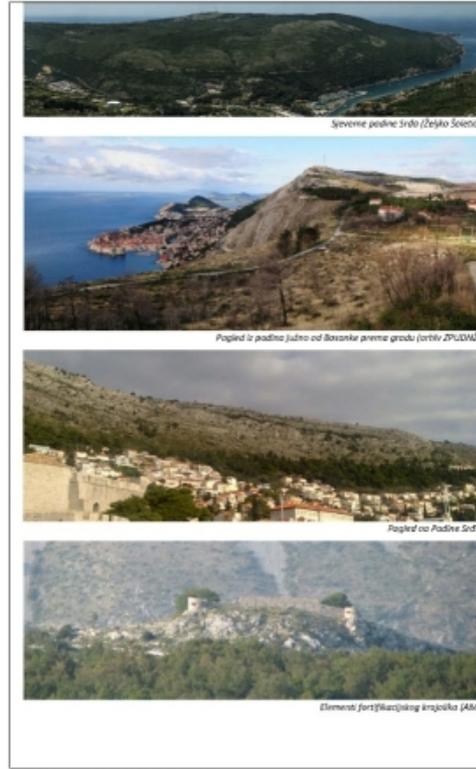
<http://www.pplr-otokcres.info/?p=509>

METODE PREPOZNAVANJA I PROCJENE KARAKTERA KRAJOLIKA

METHODOLOGIES OF LANDSCAPE IDENTIFICATION AND CHARACTER ASSESSMENT

2.1.5 PRIRODNI KI	
Opseg	Plan Goru Ušku Srgu i kut
Krajobrazna područja	
Krajobrazne karakteristike	Šuma prošir podi zari kraj foto iz di mali stan
Reljefne karakteristike	Širaj vrta - di mali stan
Karakteristične pokrovnosti - namjena prostora	Za i sje zara prošir podi Osi
Karakteristične namjene	
Krajobrazne posebnosti	Pod vnoj (Ša Osi Zna Širaj cija med fort godi zara Pod vrta Dub
Problematika	Kan Jaba Pisa Dub

KRAJOBRAZNA STUDIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, 2016

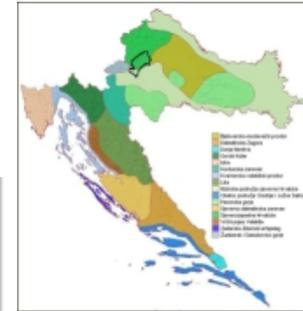
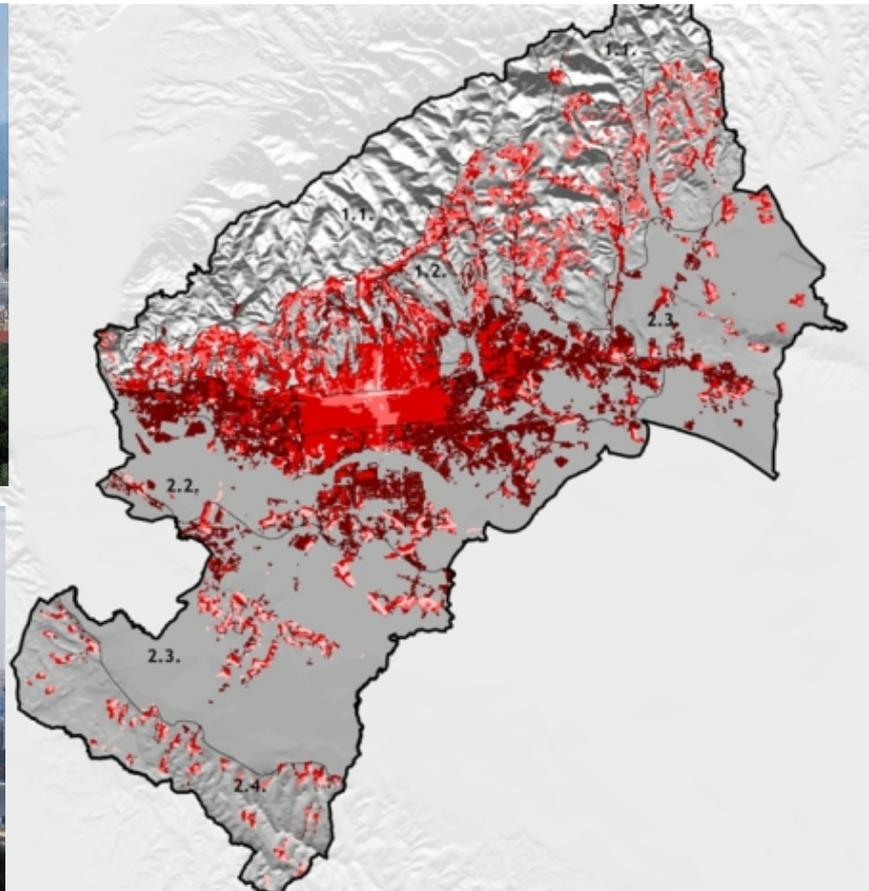
METODE PREPOZNAVANJA I PROCJENE KARAKTERA KRAJOLIKA

METHODOLOGIES OF LANDSCAPE IDENTIFICATION AND CHARACTER ASSESSMENT

STUDIJA KRAJOLIKA GRADA ZAGREBA/CITY OF ZAGREB LANDSCAPE CHARACTER ASSESSMENT

URBAN LANDSCAPE

HISTORIC LANDSCAPE

IZGRADENA PODRUČJA

- KRAJ 18. STOLJEĆA
- KRAJ 19. STOLJEĆA
- POČETAK 20. STOLJEĆA
- SREDINA 20. STOLJEĆA

□ Opći krajobrazni tipovi

- 1.1. Gorsko-brdski prirodni krajobraz
- 1.2. Brežuljasto-brdski mješoviti krajobraz
- 2.1. Nizinski urbani krajobraz
- 2.2. Nizinski riječni mješoviti krajobraz
- 2.3. Nizinski ruralni krajobraz
- 2.4. Brežuljasti ruralni krajobraz

STUDIJA ZAŠTITE KARAKTERA KRAJOBRAZA GRADA ZAGREBA - OPĆA TIPOLOGIJA KRAJOBRAZA

NARUČITELJ: Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
 IZVŠTELJ: Oibon d.o.o. - Institut za primijenjenu ekologiju

Prilog 15.
 IZGRADENA PODRUČJA OD KRAJA 18. st. DO SREDINE 20. st.

DATUM: Svibanj, 2015. M 1:140 000

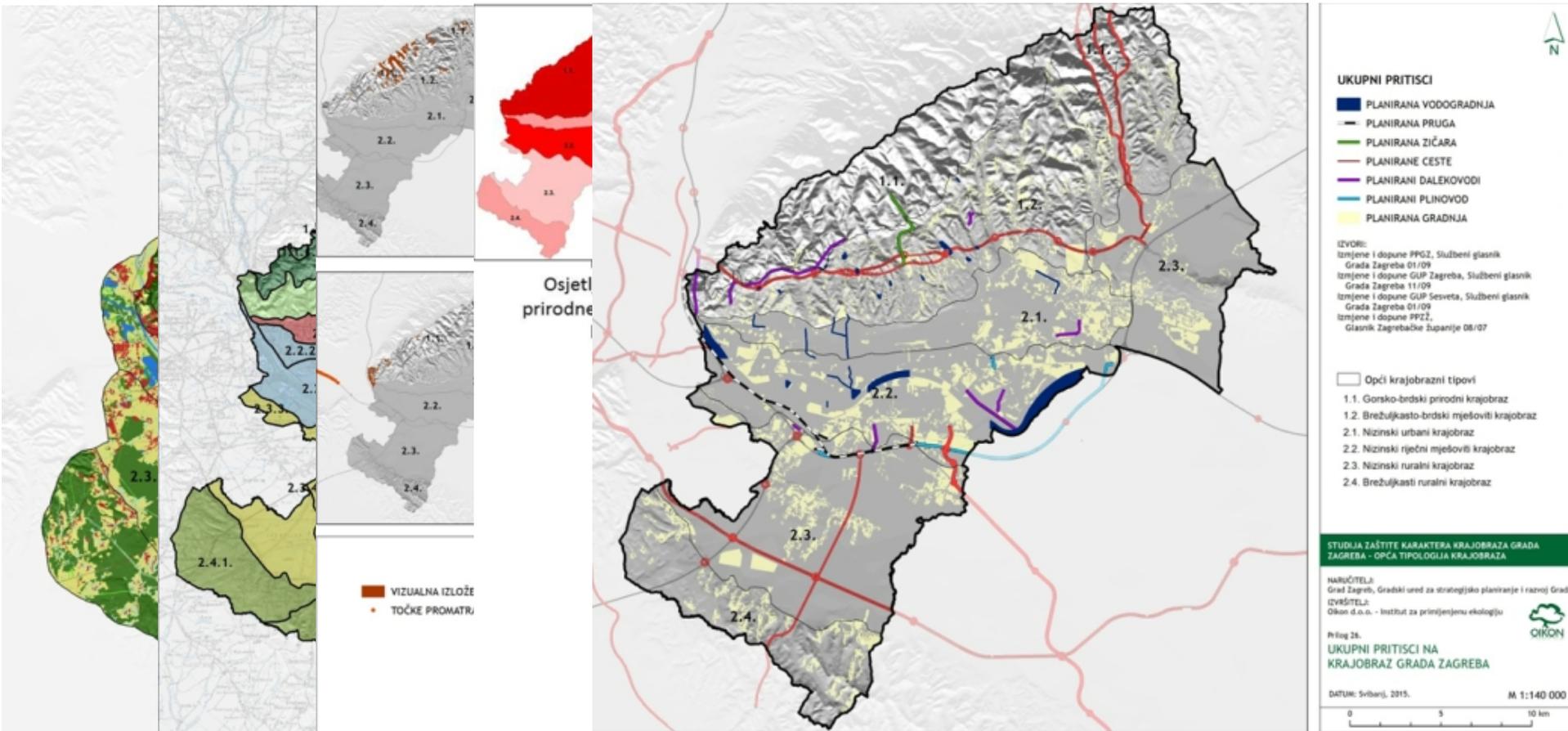
METODE PREPOZNAVANJA I PROCJENE KARAKTERA KRAJOLIKA

METHODOLOGIES OF LANDSCAPE IDENTIFICATION AND CHARACTER ASSESSMENT

STUDIJA KRAJOLIKA GRADA ZAGREBA/CITY OF ZAGREB LANDSCAPE CHARACTER ASSESSMENT

URBAN LANDSCAPE

HISTORIC LANDSCAPE

CILJEVI KVALITETE KRAJOLIKA / LANDSCAPE QUALITY OBJECTIVES

PREP
KUI
DUBRO

SADRŽAJ

1. UVOD
  - 1.1. Ciljevi i meto
  - 1.2. Određenje p
  - 1.3. Kategorije i
2. STANJE ZAŠTITE I ISTRAŽIVANJA
3. UTVRĐIVANJE KF KULTURNIH KRAJ
  - 3.1. Prepoznavan
  - 3.2. Kriteriji vredn
  - 3.3. Dijena znač regionalni/lo
  - 3.4. Granice zašti
4. PRIEDLOG KULTI KULTURNIH DOB
  - 4.1. Uvodno obrt
  - 4.2. Asocijativni i
  - 4.3. Urbani krajol
  - 4.4. Industrijski/ž
  - 4.5. Ruralni i agre
  - 4.6. Fortifikacijski
  - 4.7. Ladajski kra
  - 4.8. Turistički/ho
  - 4.9. Sakralni i sar
  - 4.10. Krajolici povj
  - 4.11. Obalni, mors
5. SUSTAV MJERA Z
  - 5.1. Opće mjere i
  - 5.2. Utjecaji zašti
  - 5.3. Izrada Konze upravljanja i
  - 5.4. Mjere zaštite
  - 5.5. Mjere zaštite
  - 5.6. Mjere zaštite
  - 5.7. Mjere zaštite

Maliostonski je zaljev zahvađujući klimatskim karakteristikama pog posebice kamenica). Uzgoj školjaki nađina. Osim upućativnog krajoliki zaljevu, u povijesne industrijske (i u Konalima, kamenolomi na oto Korčuli te hidroelektrana na Ombi

U tablici su prikazani industrijski k

NAZIV	KATEGORIJA
Prosvodni krajolika Šepina	obilikovani planirani
Krajolici mlina Konavle, Luža	organski
Industrijski krajoliki brodograđilišta	obilikovani
Krajoliki kamenoloma Vrnik	organski

KATA

POVIJESNI PREGLED

Starigrad Dubrovnik se razvio na vrhovima koja je vjerojatno bila ilirska prapovijesna. g se podložna tijekom prvih stoljeća p. Kr. obli pomorsko no naselje. U vrijeme bizantskog zgradien je kastrum koji će u doba sloma an sredinom 7. st. postati refugijalnog stano svega u obližnjem tpuđu isidrađnog Cavta postati u nekoliko podnežja prema sjeveru postupno izgubio

OPIS KRAJOLIKA

Starigrad je smješten na podnožju vapne nađine, u udolinom udolom nastaloj erozivnim djelovanjem. Podložan je utjecajima morske zrane. Gradski zaljev s tjeleckom Dubrovnik koje koje mas odvajao od Primorja. Brdo Srd nedaleko je bilo bio haskovom šumom koju su Dubrovčani zvali du koju je Dubrovnik dobio ime. Danas na južnim vrhu nako nalaze i ruševine te mediteranika te sjevernom padinama (reprezentativci hašta, a ne padinama priopredena borova šuma). Pojedine geline krajolika Dubrovnik definiran topografsko-morfološki, povijesno funkcio karakteristika. Prepoznate su: povijesna jtag Boninovo, Lokram, kao celina; potore šira zon fortifikacijski krajolikom; obale Crudskog zalje obline koje le Dubrovačke, zbog svojih uspona geomorfoloških i klimatskih usveta bile idealne stanovanje iuzgoj poljoprivrednih kultura. Uet nalaze u prijedalom području Grada, Kapeci Du Gradskom zaljevu. Grad je kao snažna luka i boz miao i priokovao. Osim i izgadnje Rjeke Dubro obilježena su ijetnikovana te infrastrukturno arhitektono-povijesne gradskim vodovod i Vizualne integritet, silka grada kroz povijest pni celovitost njegove prirodnojavuše prirodne ki prepoznatljivost konstante silke urbanog izgac Dubrovnik i rasuproj prirodno. Ispodne Srdi kavitativne vase Dubrovnik su regasti sa konjugacijski gradovi—stare stakane, a u glavni pogledigradu sastojak, kao kompozitivnu silku negovom širem prostoru. Nekoliko recentnih analozom vaseza i silke grada. Ovine što suom obilježuju jedni nekoliko zase kulturnih krajolika, odlikuje se velikom bogie i vrijednosti pojedinačnih kulturnih dobara svih krajolika Dubrovnik, uključujući topografiju, mo

KATA

POVIJESNI PREGLED

Starigrad Dubrovnik se razvio na vrhovima koja je vjerojatno bila ilirska prapovijesna. g se podložna tijekom prvih stoljeća p. Kr. obli pomorsko no naselje. U vrijeme bizantskog zgradien je kastrum koji će u doba sloma an sredinom 7. st. postati refugijalnog stano svega u obližnjem tpuđu isidrađnog Cavta postati u nekoliko podnežja prema sjeveru postupno izgubio

OPIS KRAJOLIKA

Starigrad je smješten na podnožju vapne nađine, u udolinom udolom nastaloj erozivnim djelovanjem. Podložan je utjecajima morske zrane. Gradski zaljev s tjeleckom Dubrovnik koje koje mas odvajao od Primorja. Brdo Srd nedaleko je bilo bio haskovom šumom koju su Dubrovčani zvali du koju je Dubrovnik dobio ime. Danas na južnim vrhu nako nalaze i ruševine te mediteranika te sjevernom padinama (reprezentativci hašta, a ne padinama priopredena borova šuma). Pojedine geline krajolika Dubrovnik definiran topografsko-morfološki, povijesno funkcio karakteristika. Prepoznate su: povijesna jtag Boninovo, Lokram, kao celina; potore šira zon fortifikacijski krajolikom; obale Crudskog zalje obline koje le Dubrovačke, zbog svojih uspona geomorfoloških i klimatskih usveta bile idealne stanovanje iuzgoj poljoprivrednih kultura. Uet nalaze u prijedalom području Grada, Kapeci Du Gradskom zaljevu. Grad je kao snažna luka i boz miao i priokovao. Osim i izgadnje Rjeke Dubro obilježena su ijetnikovana te infrastrukturno arhitektono-povijesne gradskim vodovod i Vizualne integritet, silka grada kroz povijest pni celovitost njegove prirodnojavuše prirodne ki prepoznatljivost konstante silke urbanog izgac Dubrovnik i rasuproj prirodno. Ispodne Srdi kavitativne vase Dubrovnik su regasti sa konjugacijski gradovi—stare stakane, a u glavni pogledigradu sastojak, kao kompozitivnu silku negovom širem prostoru. Nekoliko recentnih analozom vaseza i silke grada. Ovine što suom obilježuju jedni nekoliko zase kulturnih krajolika, odlikuje se velikom bogie i vrijednosti pojedinačnih kulturnih dobara svih krajolika Dubrovnik, uključujući topografiju, mo

KATA

POVIJESNI PREGLED

Starigrad Dubrovnik se razvio na vrhovima koja je vjerojatno bila ilirska prapovijesna. g se podložna tijekom prvih stoljeća p. Kr. obli pomorsko no naselje. U vrijeme bizantskog zgradien je kastrum koji će u doba sloma an sredinom 7. st. postati refugijalnog stano svega u obližnjem tpuđu isidrađnog Cavta postati u nekoliko podnežja prema sjeveru postupno izgubio

OPIS KRAJOLIKA

Starigrad je smješten na podnožju vapne nađine, u udolinom udolom nastaloj erozivnim djelovanjem. Podložan je utjecajima morske zrane. Gradski zaljev s tjeleckom Dubrovnik koje koje mas odvajao od Primorja. Brdo Srd nedaleko je bilo bio haskovom šumom koju su Dubrovčani zvali du koju je Dubrovnik dobio ime. Danas na južnim vrhu nako nalaze i ruševine te mediteranika te sjevernom padinama (reprezentativci hašta, a ne padinama priopredena borova šuma). Pojedine geline krajolika Dubrovnik definiran topografsko-morfološki, povijesno funkcio karakteristika. Prepoznate su: povijesna jtag Boninovo, Lokram, kao celina; potore šira zon fortifikacijski krajolikom; obale Crudskog zalje obline koje le Dubrovačke, zbog svojih uspona geomorfoloških i klimatskih usveta bile idealne stanovanje iuzgoj poljoprivrednih kultura. Uet nalaze u prijedalom području Grada, Kapeci Du Gradskom zaljevu. Grad je kao snažna luka i boz miao i priokovao. Osim i izgadnje Rjeke Dubro obilježena su ijetnikovana te infrastrukturno arhitektono-povijesne gradskim vodovod i Vizualne integritet, silka grada kroz povijest pni celovitost njegove prirodnojavuše prirodne ki prepoznatljivost konstante silke urbanog izgac Dubrovnik i rasuproj prirodno. Ispodne Srdi kavitativne vase Dubrovnik su regasti sa konjugacijski gradovi—stare stakane, a u glavni pogledigradu sastojak, kao kompozitivnu silku negovom širem prostoru. Nekoliko recentnih analozom vaseza i silke grada. Ovine što suom obilježuju jedni nekoliko zase kulturnih krajolika, odlikuje se velikom bogie i vrijednosti pojedinačnih kulturnih dobara svih krajolika Dubrovnik, uključujući topografiju, mo

KATALOG KULTURNIH KRAJOLIKA DUBRO

NAZIV

Ruralni krajolik Klisevo

GRADIVOČINA

Grad Dubrovnik

K.O.

VRSTA

organski

TIPOSOB

ruralni/agric

SMJEŠTAJ

POVRŠINA (HA)

1122

STUPANJ ZNAČAJA

STATUS ZAŠTITE

zaštićeno prostorno planskom dokumentacijom

SMJERNICE ZA RAZVOJ I OČUVANJE

Održivi razvoj i usavršenje od utvora i odvajanja prepoznatih vrijednosti i usvršenih zahtjeva

OPIS KRAJOLIKA

Starigrad je smješten na podnožju vapne nađine, u udolinom udolom nastaloj erozivnim djelovanjem. Podložan je utjecajima morske zrane. Gradski zaljev s tjeleckom Dubrovnik koje koje mas odvajao od Primorja. Brdo Srd nedaleko je bilo bio haskovom šumom koju su Dubrovčani zvali du koju je Dubrovnik dobio ime. Danas na južnim vrhu nako nalaze i ruševine te mediteranika te sjevernom padinama (reprezentativci hašta, a ne padinama priopredena borova šuma). Pojedine geline krajolika Dubrovnik definiran topografsko-morfološki, povijesno funkcio karakteristika. Prepoznate su: povijesna jtag Boninovo, Lokram, kao celina; potore šira zon fortifikacijski krajolikom; obale Crudskog zalje obline koje le Dubrovačke, zbog svojih uspona geomorfoloških i klimatskih usveta bile idealne stanovanje iuzgoj poljoprivrednih kultura. Uet nalaze u prijedalom području Grada, Kapeci Du Gradskom zaljevu. Grad je kao snažna luka i boz miao i priokovao. Osim i izgadnje Rjeke Dubro obilježena su ijetnikovana te infrastrukturno arhitektono-povijesne gradskim vodovod i Vizualne integritet, silka grada kroz povijest pni celovitost njegove prirodnojavuše prirodne ki prepoznatljivost konstante silke urbanog izgac Dubrovnik i rasuproj prirodno. Ispodne Srdi kavitativne vase Dubrovnik su regasti sa konjugacijski gradovi—stare stakane, a u glavni pogledigradu sastojak, kao kompozitivnu silku negovom širem prostoru. Nekoliko recentnih analozom vaseza i silke grada. Ovine što suom obilježuju jedni nekoliko zase kulturnih krajolika, odlikuje se velikom bogie i vrijednosti pojedinačnih kulturnih dobara svih krajolika Dubrovnik, uključujući topografiju, mo

KATALOG KULTURNIH KRAJOLIKA DUBRO

NAZIV

Ruralni krajolik Babino polje

GRADIVOČINA

Općina Mlet

K.O.

VRSTA

organski

TIPOSOB

ruralni/agric

SMJEŠTAJ

usrednjem dijelu otoka Korčule

POVRŠINA (HA)

208

STUPANJ ZNAČAJA

STATUS ZAŠTITE

zaštićeno prostorno planskom dokumentacijom

SMJERNICE ZA RAZVOJ I OČUVANJE

Održivi razvoj i usavršenje od utvora i odvajanja prepoznatih vrijednosti i usvršenih zahtjeva

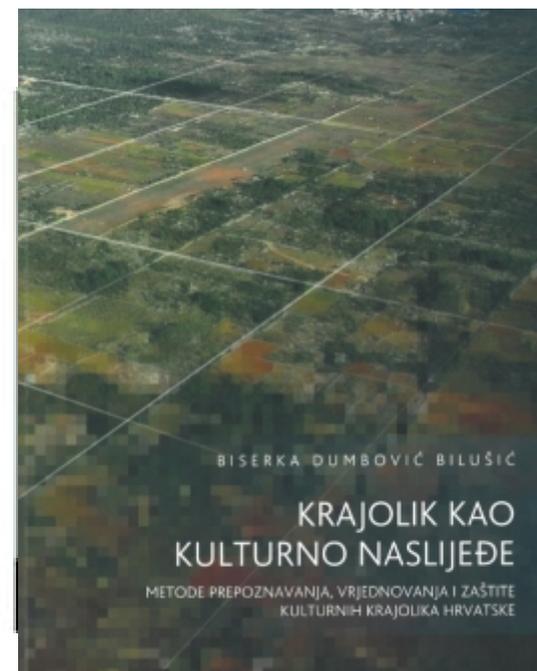
OPIS KRAJOLIKA

Starigrad je smješten na podnožju vapne nađine, u udolinom udolom nastaloj erozivnim djelovanjem. Podložan je utjecajima morske zrane. Gradski zaljev s tjeleckom Dubrovnik koje koje mas odvajao od Primorja. Brdo Srd nedaleko je bilo bio haskovom šumom koju su Dubrovčani zvali du koju je Dubrovnik dobio ime. Danas na južnim vrhu nako nalaze i ruševine te mediteranika te sjevernom padinama (reprezentativci hašta, a ne padinama priopredena borova šuma). Pojedine geline krajolika Dubrovnik definiran topografsko-morfološki, povijesno funkcio karakteristika. Prepoznate su: povijesna jtag Boninovo, Lokram, kao celina; potore šira zon fortifikacijski krajolikom; obale Crudskog zalje obline koje le Dubrovačke, zbog svojih uspona geomorfoloških i klimatskih usveta bile idealne stanovanje iuzgoj poljoprivrednih kultura. Uet nalaze u prijedalom području Grada, Kapeci Du Gradskom zaljevu. Grad je kao snažna luka i boz miao i priokovao. Osim i izgadnje Rjeke Dubro obilježena su ijetnikovana te infrastrukturno arhitektono-povijesne gradskim vodovod i Vizualne integritet, silka grada kroz povijest pni celovitost njegove prirodnojavuše prirodne ki prepoznatljivost konstante silke urbanog izgac Dubrovnik i rasuproj prirodno. Ispodne Srdi kavitativne vase Dubrovnik su regasti sa konjugacijski gradovi—stare stakane, a u glavni pogledigradu sastojak, kao kompozitivnu silku negovom širem prostoru. Nekoliko recentnih analozom vaseza i silke grada. Ovine što suom obilježuju jedni nekoliko zase kulturnih krajolika, odlikuje se velikom bogie i vrijednosti pojedinačnih kulturnih dobara svih krajolika Dubrovnik, uključujući topografiju, mo

prepoznavanje i zaštita osobito vrijednih kulturnih i prirodnih krajolika za Izmjene i dopune prostornog plana Dubrovačko - neretvanske županije - prijedlozi za zaštitu temeljem zakona ili odredbama plana

EDUKACIJA I JAČANJE SVIJESTI EDUCATION AND TRAINING, AWARENES RAISING

STUDIJ KRAJOBRAZNE ARHITEKTURE - AGRONOMSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
 KOLEGIJ ZAŠTITE KRAJOLIKA : ARHITEKTONSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
 FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
 STUDIJ GEOGRAFIJE(PMF) SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
 FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZADRU
 ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI, RADIONICE, KNJIGE I PUBLIKACIJE
www.suhozid.hr – internetski portal za suhozidnu gradnju

MEĐUNARODNI PROGRAMI I SURADNJA INTERNATIONAL PROGRAMMES AND COOPERATION

Projekt **Baština - Pokretač razvoja, područje Dubrovnika i Boke Kotorske** – zajedničke aktivnosti u primjeni novih metodologija u zaštiti i upravljanju prirodne i kulturne baštine u okviru programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Crne Gore, u sklopu komponente II. Instrumenta za predpristupnu pomoć EU (IPA).

STUDIJE:

<http://www.zzpudnz.hr/BASTINA.aspx>

Hrvatsko – mađarski prekogranični **rezervat biosfere Mura –Drava –Dunav** (6 sjevernih hrvatskih županija i u Mađarskoj nacionalni park Dunav-Drava i područje Natura 2000) područja kopnenih i obalnih/morskih eko sustava ili njihova kombinacija, koja su međunarodno priznata u okviru mreže UNESCO-vog programa Čovjek i biosfera (Man and Biosphere MAB)

